

3. Селиванова Н. Л. Воспитательная среда как объект педагогического исследования / Н. Л. Селиванова.— Калуга: Институт повышения квалификации учителей.— 2000.— 248 с.
4. Селіванова Н. Л. Виховна система і виховний простір — ефективні механізми виховання осо бистості / Н. Л. Селіванова // Стратегія виховання в освітній системі Росії: підходи і проблеми / за ред. проф. І. О. Зимньої.— М.: Агентство «Издательский сервис», 2004.— С. 242–259.
5. Тернопільська В. І. Довідник з виховної роботи зі студентами: навч. посібник / В. І. Тернопільська.— Тернопіль: Вид-во «Богдан», 2014.— 184 с.
6. Тернопільська В. І. Підготовка куратора академічної групи до організаційно-виховної роботи зі студентами ВНЗ / В. І. Тернопільська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.—2012.— Вип. 17.— С. 140–143.
7. Шацкий С. Т. Работа для будущего / С. Т. Шацкий.— М.: Просвещение, 1989.— 223 с.
8. Brovko K. A., Ternopilka V. I. Corporate culture of personality: psychological aspects // Topical issues of contemporary science: Collection of scientific articles.— С. Е. I. М., Valencia, Venezuela, 2017.— PP. 176–178.
9. Kovalevskyy S. V. Research the Corporate Culture of Students Using Neural Network Models / S. V. Kovalevskyy, L. V. Kosheva // American Journal of Neural Networks and Applications.— 2015.— Vol. 1, No. 2.— P. 43–47.— doi: 10.11648/j.ajjna.20150102.13.

Величко Людмила Петрівна,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ЗА РІВНЯМИ СКЛАДНОСТІ. МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Особистісно зорієнтоване навчання тісно пов'язане з об'єктивним оцінюванням навчальних досягнень учнів. Учень має бути зацікавлений у цій об'єктивності, тоді буде подолано страх перед негативною оцінкою. Поки що з основних функцій оцінювання — навчальної, діагностичної, мотиваційної, виховної і контрольної переважає остання, хоча поступово реалізуються й інші. Набули поширення різноманітні завдання, причому ці рівні пристосовані до 12-бальної шкали оцінювання

навчальних досягнень учнів. Вважається, що учням слід пропонувати до вибору завдання початкового, середнього, достатнього і високого рівня, кожен обирає посильне завдання й отримує відповідні бали. От такий індивідуальний підхід і демократія одночасно. Є й інший варіант: учитель сам пропонує учневі контрольне завдання певного рівня, отже, учневі за його межі — ні кроку.

Тут має місце взаємне заміщення понять *засоби контролю* і *засоби навчання*. Останні використовують із тренувальною метою, для підвищення рівня навченості учня. Якщо виявлено, що йому під силу найпростіше завдання (першого рівня), то він має змогу перейти до виконання завдання наступного рівня. Учитель діагностує в учня рівень досягнень і визначає, як його підвищити, тобто спершу діагностика, потім коригування (навчання), а вже після цього — контроль. Для діагностики призначені завдання різного рівня для різних учнів, а от контрольна робота має бути для всіх одна, хоча, як правило, завдання в ній розміщують у порядку ускладнення.

Неприпустимо таврувати учня, підкреслювати його низькі досягнення, і пропонувати контрольну роботу низького рівня складності. Варто дати учневі змогу спробувати упоратися навіть з найскладнішим питанням, виконати лише кілька елементів і отримати свої бали, ніж допустити його фіаско під час виконання заздалегідь «призначеного» йому варіанта. Визначення рівня навчальних досягнень учня — кінцева, а не початкова ланка контролю.

Принагідно слід зазначити, що не існує ЗНО різних рівнів, а ступінь підготовки учня визначається в однакових для всіх умовах.

Є ще й інший бік цього явища. Чи багато бачив читач завдань чотирьох рівнів складності в чистому вигляді? За всієї об'єктивності критеріїв оцінювання, присвоїти завданням 1–12 балів надзвичайно складно. Можуть бути лише поодинокі однозначні приклади: записати формулу води — один бал або розв'язати комбіновану задачу — 12 балів. У переважній більшості вчителів думки розходяться не лише стосовно присвоєння завданню балів, а й визначення належності завдань до певного рівня, особливо коли завдання на межі рівнів, тобто на 3–4, 6–7, 9–10 балів. У будь-якому разі вчителі враховують наявність чи відсутність певних елементів у відповіді учня, з чого виводять бали (оцінку). Розподіл завдань за рівнями має суб'єктивний, авторський характер. Це один із педагогічних міфів, що побутує в багатьох методичних посібниках, хоча легко спростовується на практиці. Звісно, присвоєння завданню певного

рівня полегшує роботу вчителя, знімає з нього відповідальність, але не додає об'єктивності оцінюванню учнів, а отже, становленню особистісно орієнтованого навчання. Це ще один приклад технологізації навчального процесу, яка спрацьовує лише за певних умов.

Справді, кожному учневі слід дати змогу навчатись на власному рівні, за власною траєкторією, але це має бути траєкторія, а не обмежений у просторі відрізок.

Власенко Ольга Миколаївна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Сучасна школа знаходиться в процесі змін освітньої парадигми, орієнтації на розвиток особистості школяра, оволодіння ним способами розумової та практичної діяльності, допомоги в особистісному та професійному самовизначенні й самореалізації. Гуманістична спрямованість української школи вимагає подальшої розробки особистісно-орієнтованих технологій навчання й виховання.

Організація диференційованого навчання в освітньому закладі є умовою для індивідуалізації педагогічного процесу, а розробка та впровадження нових технологій навчання й виховання сприятиме розвитку індивідуальних й особистісних якостей учнів та формуванню системи цінностей школярів.

Громадянська спрямованість освітнього процесу розуміється як гуманізація відносин, діяльності та спілкування суб'єктів взаємодії з метою формуванню громадян України. Громадянська спрямованість освітнього процесу, забезпечуючи організацію співробітництва зі школярами, підтримку суспільної ініціативи, подолання байдужості, зневажливого ставлення громадянських цінностей, виступає передумовою формування особистості школяра, його розуміння характеру громадянськості як цінності суспільства, поваги до загальнолюдських, національних, цінностей.